

ΑΜΦΙΒΙΟΝ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΒΙΟΤΟΠΩΝ - ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ • ΤΕΥΧΟΣ 49 • ΕΥΡΩ 1,25 ΜΑΡΤΙΟΣ - ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2003

Το ΑΜΦΙΒΙΟΝ γιορτάζει

3η Παγκόσμια Διάσκεψη για το Νερό

**Τα νέα έργα του ΕΚΒΥ
Από τη Δοϊράνη έως την Κρήτη**

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Το Φοινικόδασος στο Βάι

Η πορεία από τον Θεόφραστο στο έργο LIFE

Εξελίξεις στο Δίκτυο ΦΥΣΗ 2000

Οι Γιορτές της Γης καλά κρατούν...

Σε αυτό το τεύχος...

Το ΑΜΦΙΒΙΟΝ με αριθμούς: 10 έτη έκδοσης, 49 τεύχη, 400 άρθρα, 5.000 αποδέκτες, εκατοντάδες ιδέες και προτάσεις. Να τα εκατοστήσουμε (σελ. 2-3).

Περισσότεροι από 24.000 συμμετέχοντες από 182 χώρες, για μία εβδομάδα, στο Κιότο της Ιαπωνίας, αντάλλαξαν απόψεις και τεχνογνωσία στη σημαντικότερη ίσως συνάντηση που έγινε έως σήμερα για το νερό (σελ. 4-5).

Η αξιολόγηση των υδροτοπικών λειτουργιών και αξιών της Λίμνης Δοϊράνης, η παρακολούθηση της πορείας αποκατάστασης του φοινικόδασους Βάι στην Κρήτη, η στρατηγική ανάπτυξης του τουρισμού στην Κερκίνη και στην Κω, η δημιουργία του Σχολείου Οικολογίας και Περιβάλλοντος στον Όλυμπο και του Μουσείου Λίμνης Δοϊράνης, η δικτύωση Κέντρων Πληροφόρησης, ο σχεδιασμός και η οργάνωση ΓΣΠ στο Λιγνιτικό Κέντρο Δυτικής Μακεδονίας, είναι τα νέα έργα του ΕΚΒΥ για το 2003 (σελ. 6-7).

Η διαδρομή μέσα από τις παρατηρήσεις του Θεόφραστου στα δύο βοτανολογικά του συγγράμματα, έως το έργο LIFE στο Φοινικόδασος του Βάι, παρουσιάζεται σε ένα εκτενές αφιέρωμα (σελ. 8-14).

Για 3η χρονιά οι "Γιορτές της Γης", φιλοδοξούν να συγκεντρώσουν στη Βλάστη άτομα από όλον τον κόσμο για να ανταλλάξουν απόψεις σε θέματα οικολογίας και αιφόρου ανάπτυξης, αλλά και να δράσουν ως καταλύτης στο ξαναζωντάνεμα της ορεινής υπαίθρου (σελ. 16).

...γιορτάζουμε

"ΑΜΦΙΒΙΟΝ" 1993-2003

Την έρευνα των ανανεώσιμων φυσικών πόρων της Ελλάδας υπηρέτησαν και υπηρετούν δεκάδες ιδρύματα εδώ και 70 χρόνια. Πλούσιο το έργο των περισσότερων, που αντικατοπτρίζουν χιλιάδες δημοσιεύσεις σε έγκυρα ελληνικά και διεθνή ερευνητικά περιοδικά. Από την άλλη μεριά, φτώχεια ως προς την εκκλαίευση των ερευνητικών αποτελεσμάτων. Μόνο κατά την τελευταία 15ετία εμφανίσθηκαν κάποια αξιόλογα περιοδικά με σκοπό να διαδώσουν τα πορίσματα της έρευνας στο ευρύ κοινό και συγχρόνως να πληροφορήσουν τον μέσο πολίτη για τον θαυμαστό κόσμο της ελληνικής φύσης. Η κατάλληλη πληροφόρηση, όπως είναι γνωστό, είναι προϋπόθεση της ευαισθητοποίησης στην ανάγκη προστασίας αυτού του κόσμου.

Οι δύο πυλώνες του Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας ήταν και είναι η έρευνα και η πληροφόρηση-ευαισθητοποίηση. Ήταν φυσικό, λοιπόν, όταν το 1991 ο Άγγελος και η Νίκη Γουλανδρή ίδρυσαν το ΕΚΒΥ, να ορίσουν ως μία από τις κύριες δραστηριότητες του θυγατρικού ιδρύματος τη διάδοση της πληροφορίας στο ευρύ κοινό. Ένας από τους τρόπους διάδοσης αποφάσισαν να είναι η έκδοση ενός περιοδικού την οποία ανέλαβε να σχεδιάσει και να οργανώσει ο διακεκριμένος περιβαλλοντικός δημοσιογράφος Γιάννης Τρούμπης με συνεργάτιδά του την πρωτόπειρη τότε Μαρία Κατσακίωρη, έκτοτε υπεύθυνη έκδοσης του περιοδικού, και την πάντα πρόθυμη για οργανωτική στήριξη Μαρία-Δάφνη Τσίτση. Σημαντική ήταν επίσης η συμβολή της περιβαλλοντικής δημοσιογράφου Ελένης Ανδρικοπούλου, σε εκείνα τα πρώτα βήματα σχεδιασμού του περιοδικού.

Θυμάμαι την πολύμηνη και συναρπαστική προπαρασκευή της έκδοσης του πρώτου τεύχους: εντοπισμός ομάδων-στόχων, καθορισμός θεματολογίας και προτεραιοτήτων, γραφιστικές, γλωσσικές και εκτυπωτικές επιλογές. Σταθερή ήταν η επιμονή του Γιάννη Τρούμπη να συμμετέχουν στον σχεδιασμό και στη συγγραφή όλοι οι επιστήμονες του ΕΚΒΥ. Μακρές ήταν οι συζητήσεις για την εύρεση τίτλου και ομόφωνη η επιλογή της λέξης *αμφίβιον*. Λέξη που εκφράζει το αδιαίρετο των υδάτινων και των χερσαίων οικοσυστημάτων και που φέρνει στο νου γνώριμους ήχους και εικόνες της ποικιλότητας των ειδών.

Τα τεύχη της δεκαετίας που πέρασε δεν απεικονίζουν μόνο τις εξελίξεις στις δραστηριότητες του ΕΚΒΥ. Καταγράφουν, επίσης, τις προόδους και τις παραλείψεις της ελληνικής κοινωνίας στα θέματα διατήρησης των φυσικών πόρων.

Θερμές ευχαριστίες οφείλονται σε όσους συνεισέφεραν στο Αμφίβιον άρθρα και πληροφορίες καθώς και στους αναγνώστες και τους συνδρομητές που στηρίζουν την έκδοση και που παρέχουν συμβουλές για τη βελτίωσή της.

Π.Α. Γεράκης

τα 10 χρόνια μας

Για τα 10 χρόνια του Αμφίβιου θέλω να εκφράσω τα συγχαρητήριά μου και τη βαθιά μου εκτίμηση. Το περιοδικό ακολούθησε με επιστημονική εγκυρότητα τους σκοπούς για τους οποίους ιδρύθηκε το ΕΚΒΥ. Γνώρισε στο κοινό την ελληνική φύση και βοήθησε στην ανάδειξη σημαντικών βιοτόπων της χώρας.

Εύχομαι να συνεχίσετε με την ίδια επιτυχία και τον ίδιο ενθουσιασμό το έργο σας και στις επόμενες 10ετίες.

Νίκη Γουλανδρή

Δέκα χρόνια πέρασαν από εκείνη την ημέρα, που περίμενα πρωί Σαββάτου στο τυπογραφείο στη Φραγκίνη 9, για να πάρω στα χέρια μου το πρώτο τεύχος του περιοδικού. Βαθιά μου επιθυμία, αλλά και όλης της ομάδας που είχε εργασθεί σκληρά, ήταν να παραχθεί ένα περιοδικό που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες του κοινού του και να είναι άμεσα ωφέλιμο. Η εμμονή μας πάντα στην ποιότητα, η αγωνία μας για επικαιρότητα και εγκυρότητα, το άγχος μας ο δαίμων του τυπογραφείου. Σαράντα εννέα τεύχη μετά, το ίδιο δημιουργικό άγχος μας διακατέχει. Πηγάζει από την ευθύνη και την ευγνωμοσύνη που νοιώθουμε προς όλους εσάς που για δέκα χρόνια υπήρξατε, συγγραφείς, αναγνώστες, υποστηρικτές και αυστηροί κριτές μας. Για αυτά τα δέκα χρόνια αλλά και για τα επόμενα που θα έρθουν σας ευχαριστούμε θερμά.

Μαρία Κατσακίωρη

Scripta manent...

Ως προς τη θεματολογία του περιοδικού οι υγρότοποι, ήταν πάντα στο προσκήνιο, ιδιαίτερα τα πρώτα έτη. Κείμενα παρουσίασης των λειτουργιών και των αξιών τους, των προβλημάτων και των πιέσεων που υφίστανται, των εξελίξεων στη διαχείρισή τους.

Το Δίκτυο ΦΥΣΗ 2000, οι υδατικοί πόροι καθώς και επίκαιρα ζητήματα αειφορικής ανάπτυξης, εδαφικών και υδατικών πόρων, βιολογικής ποικιλότητας, διαχείρισης και διατήρησης θαλασσίων, παράκτιων και δασικών οικοσυστημάτων, διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών, αλλά και οικονομικών δραστηριοτήτων, όπως η αλιεία, η γεωργία, ο τουρισμός, αναλύθηκαν σε αυτό.

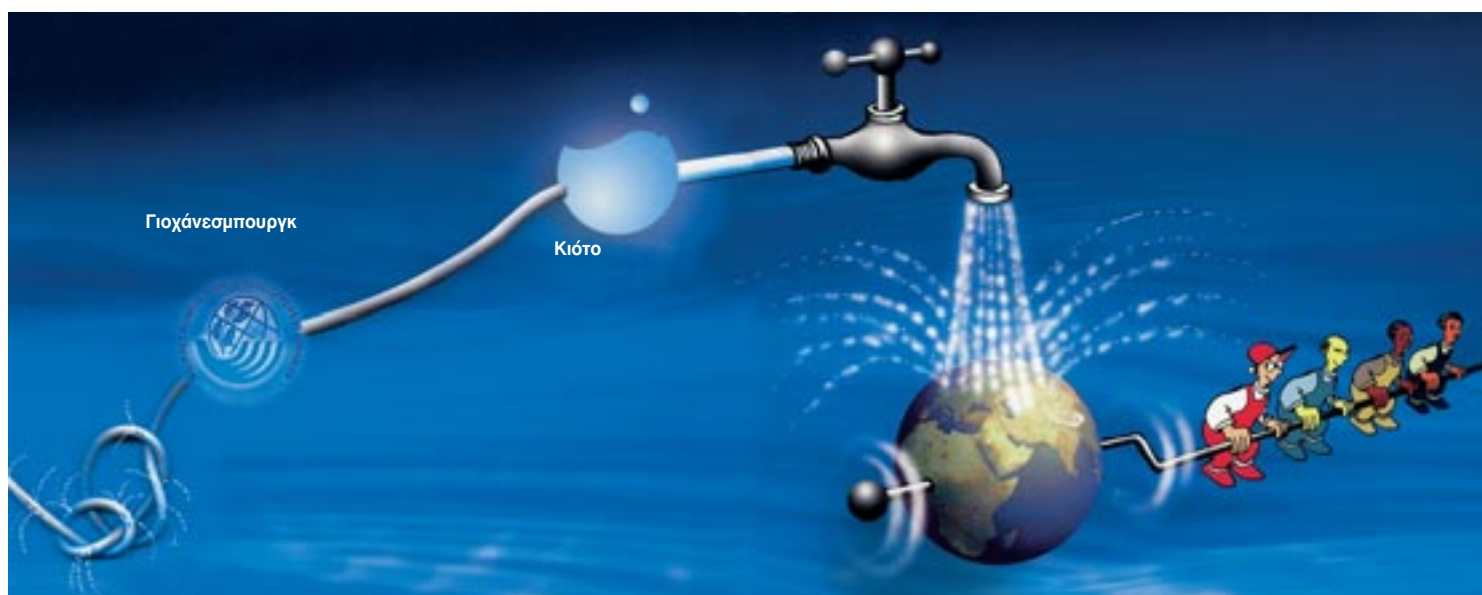
Εθνικά και ευρωπαϊκά ερευνητικά έργα παρουσιάστηκαν και μεταφέρθηκε τεχνογνωσία που αποκτήθηκε στο ΕΚΒΥ μέσα από τα έργα του, με τη συγγραφή άρθρων, όπως αποκατάσταση υγροτοπικών λειτουργιών, παρακολούθηση, απογραφή υγροτόπων και χρήση νέων τεχνολογιών στην αναγνώρισή τους, χαρτογράφηση των οικοτόπων, χρήση δορυφορικών εικόνων και ομοιωμάτων για την παρακολούθηση της υδρολογίας των υγροτόπων, ανάκτηση αστικών λυμάτων με φυσικά συστήματα επεξεργασίας, ολοκληρωμένη διαχείριση και προστασία διασυνοριακών ποταμών και υγροτόπων, σχεδιασμός έργων ερμηνείας περιβάλλοντος.

Η παρακολούθηση δράσεων της ΕΕ, των ελληνικών υπουργείων, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης με σκοπό την προστασία αλλά και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος, η παρουσίαση δράσεων οργανισμών και περιβαλλοντικών οργανώσεων στην Ελλάδα αλλά και διεθνώς, χρηματοδοτικών μέσων για το περιβάλλον, αλλά και η ενημέρωση σχετικά με την εθνική νομοθεσία και τις κοινοτικές οδηγίες ήταν στο επίκεντρο του περιοδικού.

Η ενημέρωση και η εκπαίδευση δεν θα μπορούσε να απουσιάζει, έτσι αφιερώθηκαν δημοσιεύματα σε ελληνικές και ξένες εκδόσεις, εκδηλώσεις, σε συνέδρια και συναντήσεις του ΕΚΒΥ αλλά και άλλων φορέων, σε προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, σε εορτασμούς παγκοσμίων ημερών, καθώς και σε ενημερωτικές υποδομές και έργα ερμηνείας περιβάλλοντος.

Χρυσούλα Λιόντα

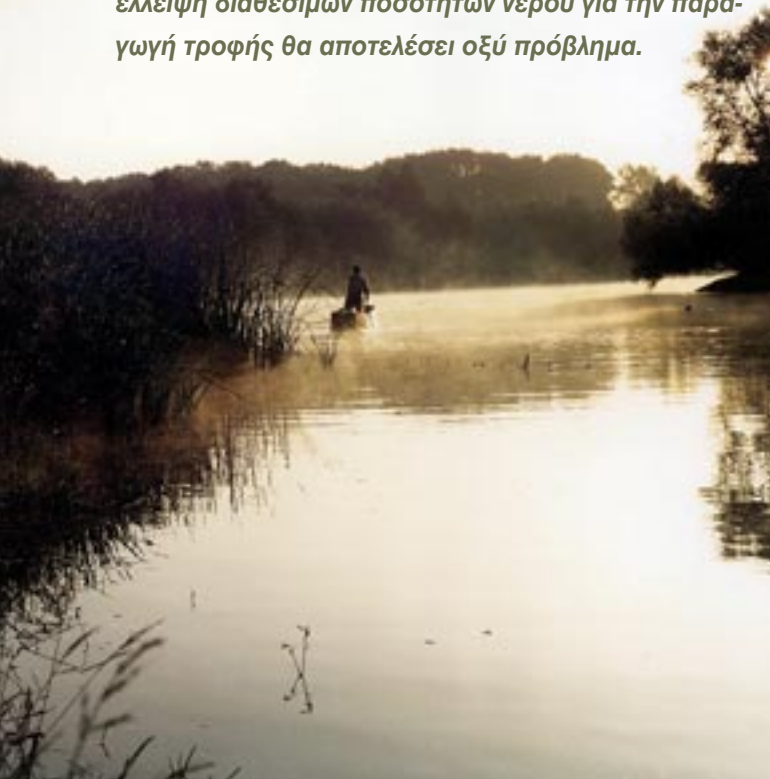

3η Παγκόσμια Διάσκεψη για το Νερό

Η σημαντικότερη διεθνής συνάντηση που έγινε για το νερό

Το νερό αποτελεί τον ζωτικότερο ανανεώσιμο φυσικό πόρο. Διάφορα κράτη έχουν εκτιμήσει ότι περί το έτος 2050 το 66% του παγκόσμιου πληθυσμού θα βρίσκεται υπό συνθήκες έλλειψης νερού και ότι η έλλειψη διαθέσιμων ποσοτήτων νερού για την παραγωγή τροφής θα αποτελέσει οξύ πρόβλημα.

Ποταμός Έβρος, Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ / Γ. Αζορίδης

Λόγω του αυξανόμενου διεθνούς ενδιαφέροντος για το νερό κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, συστάθηκε το 1996, το Παγκόσμιο Συμβούλιο για το Νερό (World Water Council, www.worldwatercouncil.org). Το Συμβούλιο αυτό πρότείνει την καθιέρωση διασκέψεων σχετικών με το νερό με σκοπό την ενθάρρυνση και ανάπτυξη διεθνών συζητήσεων ώστε να διατυπωθούν συγκεκριμένες προτάσεις και ενέργειες, για την επίλυση ζητημάτων έλλειψης, ποιότητας και διαχείρισης των αποθεμάτων νερού τόσο σε τοπικό όσο και παγκόσμιο επίπεδο.

Στις πόλεις Κιότο, Οσάκα και Σίγκα της Ιαπωνίας οργανώθηκε, από το Παγκόσμιο Συμβούλιο για το Νερό και την κυβέρνηση της Ιαπωνίας, η 3η Παγκόσμια Διάσκεψη για το Νερό (16-23 Μαρτίου 2003). Σε αυτή συμμετείχαν 182 χώρες, σε 351 συνεδρίες, με 24.000 συμμετέχοντες, όπως εκπρόσωποι κρατών, στελέχη της δημόσιας διοίκησης, υπηρεσιών και οργανισμών, μη κρατικών περιβαλλοντικών οργανώσεων, ειδικοί επιστήμονες, εκπρόσωποι επιχειρήσεων και βιομηχανιών.

Τα κυριότερα θέματα που συζητήθηκαν αφορούσαν την εξισορρόπηση των ανθρωπίνων αναγκών για επάρκεια νερού, τη βελτίωση της υγείας και της υγιεινής και τη σχέση του νερού με την παραγωγή τροφίμων, τις μεταφορές, την ενέργεια και το περιβάλλον.

Στη διάσκεψη διαπιστώθηκε ότι πολλά κράτη αντιμετωπίζουν μάλλον κυβερνητική κρίση παρά κρίση νερού. Αυτό γιατί η σωστή κρατική πολιτική για το νερό απαιτεί αποτελε-

σματικά κοινωνικοπολιτικά και διοικητικά συστήματα που υιοθετούν την ολοκληρωμένη διαχείριση υδατικών πόρων με διαφανείς και συμμετοχικές διαδικασίες για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών και ανθρωπίνων αναγκών. Επίσης, εντοπίστηκε η σπουδαιότητα και η αναγκαιότητα της ενημέρωσης, της εκπαίδευσης και της πρόσβασης στην πληροφορία, καθώς συνήθως αποτελούν απλές συμπληρωματικές δράσεις στην ανάπτυξη έργων σχετικών με τη διαχείριση του νερού, χωρίς να αναγνωρίζονται τα οφέλη που μπορούν να προσδώσουν.

Σε πολλά κράτη οι χρηματοδοτήσεις έργων σχετικών με το νερό στηρίζονται κυρίως στις δημόσιες δαπάνες και ενισχύονται από διεθνείς οργανισμούς, με δανεισμό, αλλά και από ιδιωτική πρωτοβουλία. Όμως, παρά τη στενή σχέση μεταξύ νερού, ανάπτυξης και άμβλυνσης της φτώχειας, οι συνολικές επενδύσεις για τη διαχείριση υδατικών πόρων έχουν παραμεινθεί. Περισσότερα από 180 εκατομμύρια δολάρια απαιτούνται ετησίως στις υπό ανάπτυξη και στις μεταβατικές οικονομίες, ώστε να εξασφαλίσουν επαρκή ποσότητα κατάλληλου νερού στα επόμενα 25 έτη. Σε πολλά κράτη έχει γίνει πλέον κατανοητό ότι το νερό είναι θέμα που αφορά όλους τους εμπλεκόμενους φορείς και ότι η συνεργασία σε όλα τα επίπεδα είναι απολύτως απαραίτητη για την ολοκληρωμένη διαχείριση των υδατικών πόρων.

Η διάσκεψη χαρακτηρίστηκε από την έντονη επιθυμία για λήψη άμεσων πρακτικών μέτρων και τονίστηκε ιδιαίτερως η σπουδαιότητα της συμμετοχής του κοινού και το γεγονός ότι η παγκόσμια ανάγκη για νερό αποτελεί μια μοναδική ευκαιρία για συνεργασία και ειρήνη.

Επιβεβαίωση της διάθεσης της παγκόσμιας κοινότητας για δράση αποτελεί η δέσμευση για τη δημιουργία Παγκόσμιου Δικτύου για την Καταπολέμηση των Πλημμυρών. Ευθύνη του Δικτύου είναι να δημιουργήσει το "Παγκόσμιο Σύστημα Προειδοποίησης Πλημμυρών", ένα σύστημα το οποίο θα απεικονίζει χαρτογραφικά (ανά τρεις ώρες) στον πλανήτη το ύψος της βροχόπτωσης, προστατεύοντας με αυτόν τον τρόπο δισεκατομμύρια ανθρώπους.

Πολλοί διεθνείς οργανισμοί, όπως η UNESCO, το Παγκόσμιο Συμβούλιο για το Νερό, ο Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας (FAO), το Πρόγραμμα Περιβάλλον των Ηνωμένων Εθνών (UNEP), η Διεθνής Ένωση για τη Διατήρηση της Φύσης (IUCN) κ.ά., δεσμεύθηκαν να αντιμετωπίσουν από κοινού τα προβλήματα της ποσότητας και της ποιότητας του νερού, στις πιο ευαίσθητες περιοχές της Αφρικής, της Ασίας και της Αμερικής.

Το Πρόγραμμα HABITAT των Ηνωμένων Εθνών (UN-HABITAT) υπέγραψε σύμφωνο ενίσχυσης 510 εκατομμυρίων δολαρίων, έως το 2015, με την Τράπεζα Ανάπτυξης της Ασίας για την υλοποίηση προγραμμάτων διαχείρισης, αύξησης της ποσότητας και διασφάλισης της ποιότητας του νερού σε μεγάλες πόλεις της Ασίας. Η ολλανδική κυβέρνηση αφιέρωσε ξεχω-

Δέλτα Αξιού-Αλιάκμονα. Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ / Ε. Ευθυμίου

ριστό κονδύλιο στο UN-HABITAT και η αυστραλιανή κυβέρνηση δέσμευσε, το 2003, 80 εκατομμύρια δολάρια για διάφορες δράσεις σχετικές με το νερό στη Νοτιοανατολική Ασία.

Τέλος η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεσμεύθηκε να βοηθήσει τις προσπάθειες των οργανισμών δια μέσου του EUREAU, δηλαδή της Πρωτοβουλίας για το Νερό της Ευρωπαϊκής Ένωσης (www.eureau.org). Το EUREAU εκπροσωπεί τη βιομηχανία νερού και επεξεργασίας λυμάτων της Ευρώπης με 20 κράτη μέλη και 6 κράτη παρατηρητές. Η Ελλάδα συμμετέχει ως πλήρες μέλος με την Ένωση Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης. Το EUREAU φιλοδοξεί να διατηρήσει και να επεκτείνει τις υποδομές ύδρευσης με ανεκτό κόστος και αποβλέπει σε ένα αποτελεσματικό ρυθμιστικό πλαίσιο το οποίο θα αναγνωρίζει την ευρωπαϊκή διαφοροποίηση στα θέματα νερού στην επικράτεια της ΕΕ. Επικεντρώνει δε το όραμά του στο πόσιμο νερό και στη διαχείριση υγρών αποβλήτων.

Με το κλείσιμο της διάσκεψης πραγματοποιήθηκε συνάντηση υπουργών και συζητήθηκαν τα ακόλουθα θέματα: πόσιμο νερό και υγεία, νερό για τροφή και αστική ανάπτυξη, πρόληψη ρύπανσης των υδάτων και διατήρηση οικοσυστημάτων, υποβάθμιση και διαχείριση υδατικών πόρων.

Στα πλαίσια της Διάσκεψης του Κιότο πραγματοποιήθηκαν, επίσης, οι εκδηλώσεις για την Παγκόσμια Ημέρα Νερού 2003, με σκοπό να ενθαρρύνουν την αντίληψη για την ανάγκη ορθής χρήσης του νερού και διατήρησής του. Η Παγκόσμια Ημέρα Νερού (22α Μαρτίου) καθιερώθηκε κατά τη Διάσκεψη του Ρίο το 1992. Το κεντρικό θέμα του φετινού εορτασμού ήταν "Νερό για το Μέλλον" εφιστώντας την προσοχή όλων στα οφέλη των επερχομένων γενεών από την ορθή χρήση του νερού. Αξίζει να σημειωθεί επίσης ότι το 2003 έχει ανακηρυχθεί ως Διεθνές Έτος Γλυκών Υδάτων.

Μιλτιάδης Σεφερλής

Λίμνη Δοϊράνη

ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Ένα διετές περιβαλλοντικό έργο για τη Λίμνη Δοϊράνη εγκρίθηκε από το Υπουργείο Εξωτερικών (DAC ΔΟΪΡΑΝΗΣ) και ξεκινά η εκπόνησή του από το ΕΚΒΥ, σε συνεργασία με την Περιβαλλοντική Οργάνωση των Σκοπίων "Κοινωνία για την Έρευνα και τη Διατήρηση της Βιοποικιλότητας και της Βιώσιμης Ανάπτυξης". Το εν λόγω έργο με τίτλο "Αξιολόγηση των υδροτοπικών λειτουργιών και αξιών της διασυννοριακής Λίμνης Δοϊράνης" αποτελεί συνέχεια της πρωτοβουλίας για συνεργασία μεταξύ Ελλάδας και Σκοπίων για τη διάσωση της λίμνης. Σκοπός του έργου είναι ο καθορισμός των απαιτούμενων παρεμβάσεων για την αποκατάσταση της λίμνης μέσω της αξιολόγησης των υδροτοπικών της λειτουργιών και αξιών. Επιπλέον, θα εξετασθούν οι εναλλακτικές λύσεις αποκατάστασης της λίμνης, θα επιλεγεί η βέλτιστη, και θα προταθούν οι αναγκαίες παρεμβάσεις για την υλοποίησή της. Παράλληλα, θα διοργανωθούν ειδικές συναντήσεις εργασίας για τη μεταφορά τεχνογνωσίας και την ενημέρωση επιστημόνων της όμορης χώρας σε θέματα αειφορικής διαχείρισης υδάτινων πόρων σύμφωνα με τα κριτήρια ευρωπαϊκών οδηγιών και διεθνών συμβάσεων.

ΜΟΥΣΕΙΟ

Ο Δήμος Δοϊράνης σε μια προσπάθεια ανάδειξης των αξιών της λίμνης αλλά και της ευρύτερης περιοχής ανέθεσε στο ΕΚΒΥ το 2002 τον σχεδιασμό και την οργάνωση του Μουσείου Λίμνης Δοϊράνης και τη δημιουργία επιλεγμένων εκθεμάτων του Μουσείου. Το Μουσείο Λίμνης Δοϊράνης σκοπό έχει την ανάδειξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής. Ο εκθεσιακός χώρος του Μουσείου εκτείνεται σε δύο ορόφους. Ως συνέχεια αυτού του έργου, το ΕΚΒΥ ανέλαβε το 2003 την εξειδικευμένη μελέτη και τη δημιουργία εκθεμάτων του Μουσείου.

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ

Η έκδοση ενός ενημερωτικού εντύπου για τη Λίμνη Δοϊράνη και το υδροχαρές δάσος των Μουριών, αποτελούν αντικείμενο συνεργασίας του ΕΚΒΥ με τον Δήμο Δοϊράνης, στο πλαίσιο της υλοποίησης ενός ευρύτερου έργου στον Νομό Κιλκίς με τίτλο "Τοπικό σύμφωνο περιβαλλοντικής ανταγωνιστικότητας δικτύου περιοχών NATURA 2000 και άλλων κρίσιμων περιοχών του Ν. Κιλκίς". Το έργο έχει διάρκεια ένα έτος, χρηματοδοτείται από το ΥΠΕΧΩΔΕ (Ταμείο ΕΤΕΡΠΣ) και συνεργαζόμενοι φορείς είναι η Αναπτυξιακή Κιλκίς Α.Ε., η ΤΕΔΚ Κιλκίς, και οι Δήμοι Δοϊράνης και Αξιούπολης.

Τα νέα έργα Τα νέα έργα

Δυναμικά ξεκίνησε η νέα χρονιά σε όλους τους τομείς δραστηριότητας του ΕΚΒΥ.

Λίμνη Κερκίνη-Ποταμός Στρυμόνας-Στρυμονικός Κόλπος

"Δράσεις ενημέρωσης, παρακολούθησης και αειφόρου ανάπτυξης σε περιοχές του Δικτύου NATURA 2000 της ευρύτερης λεκάνης απορροής του ποταμού Στρυμόνα" είναι ο τίτλος έργου που εκπονείται από το ΕΚΒΥ σε συνεργασία με τον Σύνδεσμο Προστασίας και Ανάδειξης Λίμνης Κερκίνης και τον Δήμο Αγίου Γεωργίου, με χρηματοδότηση από το Ταμείο ΕΤΕΡΠΣ του ΥΠΕΧΩΔΕ. Το έργο θα υλοποιηθεί μέσω τεσσάρων διακριτών δράσεων και θα ολοκληρωθεί μέσα στο 2004. Η πρώτη δράση αφορά την εκπόνηση Σχεδίου για τη Στρατηγική Ανάπτυξης του Τουρισμού, η δεύτερη τη δικτύωση του Κέντρου Πληροφόρησης του Στρυμονικού Κόλπου και του Κόλπου της Ιερισσού με αυτό της Λίμνης Κερκίνης μέσω της δημιουργίας μιας βάσης δεδομένων για θέματα φύσης, αναπτυξιακών έργων και χρηματοδοτικών μέσων. Η τρίτη δράση σχετίζεται με την ενημέρωση, εκπαίδευση και προβολή (π.χ. δημιουργία τουριστικού χάρτη της περιοχής, κατάρτιση του προσωπικού των δύο Κέντρων Πληροφόρησης, αξιολόγηση και βελτίωση των υφιστάμενων προγραμμάτων υποδοχής επισκεπτών). Τέλος, η τέταρτη δράση είναι η εκπόνηση σχεδίου παρακολούθησης για τις εκβολές του Στρυμόνα και την παράκτια ζώνη του Στρυμονικού Κόλπου.

του ΕΚΒΥ του ΕΚΒΥ

Στη συνέχεια παρατίθενται συνοπτικά τα νέα έργα που ανέλαβε το ίδρυμα, στο 2003.

Σχεδιασμός της Οργάνωσης Γεωγραφικού Συστήματος Πληροφοριών για το Λιγνιτικό Κέντρο Δυτικής Μακεδονίας

Το έργο στοχεύει στον σχεδιασμό ενός πληροφοριακού συστήματος που θα περιλάβει και θα οργανώσει σε βάσεις χωρικών και περιγραφικών δεδομένων τα υπάρχοντα στοιχεία και τα στοιχεία που στο μέλλον αναμένεται να είναι χρήσιμα για την υλοποίηση των δράσεων εκμετάλλευσης των ορυχείων και διαχείρισης του περιβάλλοντος εντός του Λιγνιτικού Κέντρου. Αναλυτικότερα, το πληροφοριακό σύστημα αφορά: α) τη διαχείριση των απαλλοτριωμένων και αποκατεστημένων εκτάσεων των ορυχείων (καθορισμός χρήσεων γης, χρησιδάνεια, μισθώσεις, έλεγχος ποιότητας εδαφών, παρακολούθηση στρεμματικής απόδοσης ανά καλλιέργεια, κλπ.), β) την παρακολούθηση των περιβαλλοντικών μεταβλητών (γνωρίσματα αντλούμενων νερών και υγρών αποβλήτων πριν και μετά την επεξεργασία, έλεγχος ποιότητας φυσικών υδατικών αποδεκτών και υπογείων υδροφορέων, συγκέντρωση και διασπορά αερίων ρύπων, κλπ.), γ) την καταγραφή και επεξεργασία στοιχείων γεωτρήσεων (κοιτασματολογικών, εδαφοτεχνικών, υδρογεωλογικής προστασίας, κλπ.) και δ) την καταγραφή και επεξεργασία δεδομένων εργαστηριακών αναλύσεων που είτε συνδέονται με γεωτρητικά δεδομένα ή δεδομένα παρακολούθησης του περιβάλλοντος που αναφέρθηκαν πρωτίτερα είτε αφορούν άμεσα την εκμετάλλευση των ορυχείων (δειγματοληψίες λιγνίτη από τα μέτωπα, αναλύσεις λιπαντικών). Το έργο χρηματοδοτείται από τη ΔΕΗ Α.Ε. και βρίσκεται σε φάση υλοποίησης.

Υγρότοπος και Ακτή Ψαλιδίου Κω

Σε εξέλιξη βρίσκεται το έργο "Προστασία-Ανάδειξη και Διαχείριση του Υγροτόπου και της Ακτής Ψαλιδίου Δήμου Κω", το οποίο χρηματοδοτείται από το Ταμείο ΕΤΕΡΠΣ του ΥΠΕΧΩΔΕ και έχει διάρκεια ένα έτος. Οι δράσεις του έργου αφορούν τη διεξαγωγή εκπαιδευτικού σεμιναρίου για τη βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη της Κω, την εκπόνηση σχεδίου αποκατάστασης της υδρολογικής ισορροπίας του υγροτόπου ώστε να βελτιωθεί η βιοποικιλότητα και τη διεξαγωγή διημερίδας για τον οικουρισμό ως μέσο εμπλουτισμού του τουριστικού προϊόντος του νησιού. Ανάδοχος του έργου είναι ο Δήμος Κω και η συνεργασία του ΕΚΒΥ συνίσταται στην επιστημονική στήριξη της σχετικής δράσης με τον οικουρισμό.

Εθνικός Δρυμός Ολύμπου

"Αειφόρος Όλυμπος" είναι ο τίτλος του έργου που υλοποιείται στην ομώνυμη περιοχή, από την Ευώνυμο Οικολογική Βιβλιοθήκη, την Πιερική Αναπτυξιακή, τον Δήμο Λιτοχώρου και το ΕΚΒΥ, με χρηματοδότηση από το Ταμείο ΕΤΕΡΠΣ του ΥΠΕΧΩΔΕ. Σκοπός του έργου είναι η προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης της ευρύτερης περιοχής του Εθνικού Δρυμού Ολύμπου μέσω της υποστήριξης πρωτοβουλιών σχετικών με τον οικουρισμό και την περιβαλλοντική εκπαίδευση. Το ΕΚΒΥ, σε συνεργασία με τον Δήμο Λιτοχώρου θα υλοποιήσει τη δράση "Οργάνωση του Σχολείου Οικολογίας και Περιβάλλοντος στην είσοδο του Εθνικού Δρυμού Ολύμπου", δηλαδή τη δημιουργία ενός κέντρου υποδοχής και ενημέρωσης των επισκεπτών για τον Όλυμπο.

Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ / Σ. Μηλιώνης

Φοινικόδασος του Βάι

Ξεκίνησε η υλοποίηση του έργου "Δράσεις προστασίας και διαχείρισης του Φοινικόδασους στο Βάι", το οποίο χρηματοδοτείται από το Ταμείο ΕΤΕΡΠΣ του ΥΠΕΧΩΔΕ και θα διαρκέσει ένα έτος. Σκοπός του έργου είναι η διασφάλιση της ικανοποιητικής κατάστασης διατήρησης στο φοινικόδασος και στην περιοχή αποκατάστασής του. Ανάδοχος του έργου είναι ο Δήμος Ιτάνου, στα γεωγραφικά όρια του οποίου βρίσκεται το φοινικόδασος. Το έργο αποτελεί κατά κάποιο τρόπο συνέχιση του έργου LIFE-Φύση "Μέτρα διατήρησης για το Φοινικόδασος του Βάι". Το ΕΚΒΥ, σε συνεργασία με τον Δήμο Ιτάνου, ανέλαβε την παρακολούθηση της πορείας αποκατάστασης του φοινικόδασους και τη χαρτογράφηση της περιοχής εξάπλωσης της πικροδάφνης σε αυτό. Οι ανωτέρω δράσεις θα υλοποιηθούν σε συνεργασία με τη Διεύθυνση Δασών Λασιθίου. Επίσης, προβλέπεται η εγκατάσταση, από τον Δήμο Ιτάνου, συστήματος περιφρούρησης με εθελοντές στην ευρύτερη περιοχή για την πρόληψη εναντίον των πυρκαγιών.

Βασιλική Τσιαούση, Χρυσούλα Λιόντα,
Μαρία Κατσακίωρη και Αντώνης Αποστολάκης

Το Φοινικόδασος στο Βάι της Κρήτης

Φωτ. Αρχείο EKBY / Ν. Κυφονίδης

Το Φοινικόδασος στο Βάι είναι σήμερα γνωστό όχι μόνο ως τουριστικός πόλος έλξης και ως φυσικό σκηνικό ταινιών, αλλά και για το επιστημονικό ενδιαφέρον που παρουσιάζει λόγω της μοναδικότητάς του.

Η ύπαρξη του φοίνικα στην Κρήτη είναι γνωστή από τους αρχαίους χρόνους. Ήδη ο Θεόφραστος αναφέρει την ύπαρξή του στην Κρήτη, καθώς και ο Πλίνιος στη φυσική ιστορία. Νεότεροι συγγραφείς, όπως οι Naukin (1523), Heursius (1675), Tournefort (1717), Heldreichii (1846), αλλά και σχετικά σύγχρονοι συγγραφείς, όπως οι Gandoler (1911), Langeron (1927), Rechinger (1943), αναφέρονται στον φοίνικα της Κρήτης και μάλιστα, εκτός από το Βάι, μνημονεύουν την ύπαρξή του στη Γάζη, στην Πρέβελη και άλλες περιοχές. Όλοι τους όμως τον ταυτίζουν με τον *Phoenix dactylifera* (χουρμαδιά) του οποίου οι καρποί, όπως διατείνονται, δεν ωριμάζουν στην Κρήτη λόγω του ψυχρότερου κλίματος πράγμα το οποίο δεν είναι ορθό.

Πρώτος ο Ελβετός βοτανικός Werner Greuter (1967) περιέγραψε τον φοίνικα του Βάι της Κρήτης, ως ένα ξεχωριστό είδος με σαφώς διακριτά μορφολογικά γνωρίσματα τόσο από τον *Phoenix dactylifera* (χουρμαδιά) όσο και από τον *Phoenix canariensis* (φοίνικα των Καναρίων) και τον ονόμασε *Phoenix theophrasti* Greuter, προς τιμήν του Θεόφραστου. Θεώρησε τον φοίνικα ως ενδημικό είδος της Κρήτης, ωστόσο έχει διαπιστωθεί η παρουσία του σε περιοχές της ΝΔ Τουρκίας. Σήμερα, χαρακτηρίζεται ως ενδημικό είδος της Ανατολικής Μεσογείου.

Στην αρχαιότητα αλλά και στους μέσους χρόνους φαίνεται ότι ο φοίνικας είχε ευρύτερη διάδοση, όπως συμπεραίνεται από

διάφορα τοπωνύμια που υπάρχουν σε νησιά του ΝΔ Αιγαίου (Κάρπαθος, Κύθηρα) και στην Κρήτη που φέρουν το όνομα Φοινίκη, Φοίνικας, Φοινικιά, Φοινικόρεμα κλπ.

Ο φοίνικας...

Ο φοίνικας του Θεόφραστου φθάνει, σε ώριμη ηλικία, έως 10-12 μέτρα ύψος και τα φύλλα του έχουν μήκος 3-5 μέτρα. Στην αρχή είναι κατακόρυφα, κατόπιν ίστανται λοξά και τέλος παίρνουν μια τοξωτή διάταξη. Είναι είδος δίοικο με ξεχωριστά αρσενικά και θηλυκά δένδρα. Ανθοφορεί κάθε έτος, αλλά φαίνεται ότι δεν καρποφορεί πάντα, γιατί πιθανώς σε ορισμένα έτη οι συνθήκες επικοινωνίας κατά την περίοδο της ανθοφορίας είναι δυσμενείς. Οι καρποί του είναι ωοειδείς με λεπτό σαρκώδες περίβλημα, άγλυκο. Πολλαπλασιάζεται πολύ εύκολα με σπόρους καθώς και με ριζοβλαστήματα και παραβλαστήματα. Η φυσική του αναγέννηση είναι πολύ εύκολη και άφθονη. Οι απαιτήσεις του σε νερό είναι αρκετά υψηλές, γι' αυτό στη φυσική περιοχή εξάπλωσής του εμφανίζεται αποκλειστικά σε κοιλάδες με υψηλή στάθμη φρεατίου νερού. Έχει μεγάλη αντοχή σε συγκέντρωση χλωριούχου νατρίου στο νερό, αλλά δεν πρέπει να θεωρείται ως αλόφιλο είδος γιατί τα φύλλα και οι ιστοί του δεν περιέχουν χλωριούχο νάτριο (αλάτι). Φαίνεται ότι οι ρίζες έχουν την ικανότητα επιλεκτικής προσρόφησης νερού, ικανότητα που απαιτεί κατανάλωση ενέργειας με τίμημα τη μικρότερη αύξηση.

... το φοινικόδασος

Το φοινικόδασος στο Βάι κείται στο βόρειο τμήμα των ακτών της Ανατολικής Κρήτης, εμφανίζεται σε ένα κοίλωμα της υδρολογικής λεκάνης μιας λοφώδους περιοχής, της οποίας ο υδροκρίτης και οι πλαγιές αποτελούνται από υδατοστεγανά πετρώματα (φυλλίτες και χαλαζίτες), ενώ το εσωτερικό της λεκάνης καταλαμβάνεται εν μέρει από υδατοπερατά νεογενή στρώματα και αλλουβιακές προσχώσεις. Η λεκάνη διατρέχεται από μικρορρέματα τα οποία κοντά στην παραλία δημιουργούν μικροκοιλιάδες. Σε μια από αυτές φύεται και το φοινικόδασος, το οποίο έχει περιορισθεί σε μια έκταση 120 στρεμμάτων από την αρχική.

Στην κοιλάδα μπορούν να διακριθούν διάφορα μικροπεριβάλλοντα, περισσότερο ή λιγότερο ευνοϊκά για τον φοίνικα, ανάλογα με το μικροανάγλυφο, τη σύσταση του εδάφους και κυρίως το ύψος της στάθμης του φρεάτιου νερού.

Προς την περιοχή της παραλίας δημιουργείται μια μικρή θίνα από ασβεστολιθική κυρίως άμμο, στην οποία εμφανίζεται ο φοίνικας συνοδευόμενος από πολύ αραιή βλάστηση από σχίνα και άφυλλα σπαράγγια. Εδώ επικτατούν οι ευνοϊκότερες συνθήκες αύξησής του γιατί το έδαφος είναι αμμώδες με καλή αεροδιαπερατότητα και η στάθμη του φρεάτιου νερού βρίσκεται σχετικά χαμηλά.

Στο εσωτερικό της κοιλάδας και κυρίως στα χαμηλότερα σημεία, φύονται βούρλα, η παρουσία των οποίων φανερώνει ότι οι υδατικές συνθήκες είναι εναλλασσόμενες, με περιόδους ανύψωσης της στάθμης και περιόδους ξήρανσης του εδάφους. Εδώ ο φοίνικας έχει τη χειρότερη αύξηση ή και λείπει εντελώς. Όπου κυριαρχεί η ιππουρίδα, η στάθμη του νερού είναι μόνιμα υψηλή ή παρατηρείται και μια μικρή επιφανειακή απορροή νερού. Εδώ απουσιάζει ο φοίνικας, γιατί δεν μπορεί να αντέξει σε τόσο υψηλή στάθμη νερού.

Ένα τρίτο μικροπεριβάλλον δημιουργείται κατά μήκος των μικρορρεμάτων και των μικροεξάρσεων από πρόσφατες αμμώδεις αποθέσεις και χαρακτηρίζεται κυρίως από την εμφάνιση της πικροδάφνης. Σε αυτό το περιβάλλον ο φοίνικας βρίσκει σχετικά καλές συνθήκες ανάπτυξης.

Ένας τέταρτος οριακός σταθμός δημιουργείται στα κράσπεδα της κοιλάδας και χαρακτηρίζεται από την εμφάνιση του θυμαριού, της αστοιβίδας, της ασφάκας, του φλόμου, του σχίνου και άλλων ειδών. Πρόκειται για τον ξηροβιότερο σχετικά σταθμό στον οποίο ο φοίνικας βρίσκεται στα όρια της οικολογικής του ανοχής.

Σπύρος Ντάφης

Ο Φοίνικας κατά Θεόφραστον

Από τα δύο βοτανολογικά συγγράμματα του Θεόφραστου, το ένα *Περί φυτών ιστοριών* (9 βιβλία) είναι περιγραφικό και έχει σαφώς εμπειρικό χαρακτήρα, ενώ το άλλο, *Περί φυτών αιτιών* (6 βιβλία) αποτελεί συνέχεια του πρώτου και έχει χαρακτήρα περισσότερο φιλοσοφικό. Αυτά τα έργα, με τις σημαντικότερες πληροφορίες που περιέχουν, δίκαια έδωσαν στον Θεόφραστο τον τίτλο του πατέρα της Βοτανικής.

Και στα δύο αυτά έργα ο Θεόφραστος αναφέρει τον φοίνικα πολλές φορές, είτε αντιπαραβάλλοντάς τον με άλλα δένδρα, είτε εξαιρώντάς τον για τις ιδιαιτερότητες που έχει. Είναι

αξιοσημείωτη η άνεση με την οποία περιγράφει την ανατομία του φοίνικα, αλλά ακόμη περισσότερο αξιόλογες είναι οι γνώσεις του για τα διάφορα είδη φοίνικα όχι μόνο στον ελληνικό χώρο (Κρήτη, Ρόδο) αλλά και στην Ανατολική Μεσόγειο (Κύπρο, Αίγυπτο) και αλλού (Σικελία, Βαβυλώνα, Συρία, Αιθιοπία, Λιβύη).

Ο Θεόφραστος χαρακτηρίζει τον φοίνικα ως ήμερο, αειθαλές δένδρο. Ως απόδειξη της μακροβιότητάς του παραθέτει το παράδειγμα του φοίνικα της Δήλου κάτω από τον οποίο σύμφωνα με τη μυθολογία η Λητώ γέννησε την Άρτεμη και τον Απόλλωνα. Τον κατατάσσει στα αμφίβια φυτά, σε αυτά δηλαδή που ενώ ομολογουμένως είναι φυτά της στεριάς, μερικές φορές ζουν κοντά στη θάλασσα.

Ο συγγραφέας περιγράφει τα μέρη του δένδρου με λεπτομέρεια. Το **ξύλο** του φοίνικα αποτελείται από ίνες και υγρό και σε μερικές περιπτώσεις από σάρκα, διότι η σάρκα σκληραίνει και μετατρέπεται σε ξύλο. Έχει τραχύ **φλοιό** και αποτελείται από ένα στέλεχος, καθόλου παραφυάδες, λίγα κλαδιά (διευκρινίζεται εδώ ότι ο φοίνικας δεν έχει κλαδιά αλλά σύνθετα φύλλα), και λίγες ρίζες. Τα **φύλλα** του είναι γωνιώδη σαν των καλαμιών. Ο **σπόρος** του βρίσκεται κατευθείαν μέσα στο περίβλημα, όπως της φουντουκιάς και της αμυγδαλιάς, στην περίπτωση όμως του φοίνικα υπάρχουν περισσότερα από ένα περιβλήματα. Η γέυση του καρπού μοιάζει με μέλι.

Είδη φοινίκων

Υπάρχουν πολλά είδη φοινίκων ανάλογα με το μέρος όπου φύονται. "...μερικά είναι καρποφόρα ενώ άλλα όχι. Από τα καρποφόρα μερικά είναι αρσενικά και άλλα θηλυκά και αυτά διαφέρουν το ένα από το άλλο ως προς το ότι το αρσενικό βγάζει πρώτα ένα λουλούδι πάνω στη σπάθη, ενώ το θηλυκό βγάζει αμέσως ένα μικρό καρπό. Διαφορές υπάρχουν επίσης

Φωτ.: Αρχαίο Έγκυρ

και ανάμεσα στους ίδιους τους καρπούς. Μερικοί δεν έχουν κουκούτσια, άλλοι έχουν μαλακά κουκούτσια. Ως προς το χρώμα, κάποιοι καρποί είναι άσπροι, μερικοί μαύροι και άλλοι κίτρινοι. Ως προς το μέγεθος άλλοι είναι στρογγυλοί σαν μήλα και μεγάλοι, ενώ άλλοι είναι μικροί μεγέθους ρεβυθιού. Υπάρχει επίσης και μεγάλη διαφορά στη γεύση τους...".

Ειδικά για τον φοίνικα της Κρήτης ο Θεόφραστος αναφέρει ότι έχει διπλό στέλεχος, είναι χαμηλός και αν του κόψουν το κεφάλι επιζεί και αν τον κόψουν από τις ρίζες βλασταίνει. Τα φύλλα του είναι πλατιά και ευλύγιστα και τα χρησιμοποιούν για να πλέκουν κοφίνια και στρώματα. Επιπλέον, ο Θεόφραστος παρατηρεί ότι ο φοίνικας στην Ελλάδα δεν ωριμάζει τους καρπούς του, ενώ σε μερικά μέρη δεν δίνει καθόλου καρπούς.

Τεχνική φυτέματος και καλλιέργεια

Ο Θεόφραστος αναφέρει δύο τρόπους φύτευσης, από σπόρο αλλά και με βλαστάρι από το ίδιο το δένδρο: "...Η μέθοδος φυτέματος του φοίνικα είναι ιδιαίτερη και ασυνήθιστη, όπως και η μετέπειτα καλλιέργειά του. Φυτεύουν πολλούς σπόρους μαζί, βάζοντας δύο από κάτω και δύο από πάνω και τους δένουν, όλους στραμμένους προς τα κάτω. Διότι η έκφυση δεν αρχίζει από την ανάποδη ή κοίλη πλευρά, όπως λένε μερικοί, αλλά από την πάνω, γι' αυτό όταν ενώνουν τους σπόρους που είναι από πάνω, δεν πρέπει να καλύψουν τα σημεία από τα οποία πρόκειται να γίνει η έκφυση. Αυτά μπορούν να τα αναγνωρίσουν όσοι είναι ειδικοί. Ο λόγος για τον οποίο βάζουν πολλούς σπόρους μαζί είναι ότι το φυτό που μεγαλώνει μόνο από έναν, είναι αδύναμο...".

"... Αλλά η αναπαραγωγή είναι επίσης δυνατή και από το ίδιο το δένδρο, κόβοντας την κορυφή που περιέχει το κεφάλι. Αφαιρούν περίπου 2 πήχεις και σχίζοντάς το βάζουν στο έδαφος την υγρή άκρη. Στον φοίνικα αρέσει το χώμα που περιέχει αλάτι, γι' αυτό, όπου δεν υπάρχει τέτοιο χώμα, οι γεωργοί πασπαλίζουν με αλάτι γύρω γύρω. Αυτό δεν πρέπει να γίνει γύρω από τις ρίζες αλλά σε μια απόσταση και να ρίξει κανείς ένα ημίεκτο. Στο δένδρο αρέσει επίσης πολύ το πότισμα. Ως προς την κοπριά μερικοί λένε ότι δεν του αρέσει και του κάνει πολύ κακό, ενώ άλλοι ότι την δέχεται ευχαρίστως και αναπτύσσεται πολύ καλά. Μόνο που μετά το κόπρισμα πρέπει να ποτιστεί καλά, όπως κάνουν στη Ρόδο. Αυτό μπορεί να θέλει εξέταση. Μπορεί να υπάρχουν δύο διαφορετικές μέθοδοι καλλιέργειας και η κοπριά, αν συνοδεύεται από νερό, μπορεί να είναι ευεργετική, ενώ χωρίς αυτό να είναι βλαβερή. Όταν το δένδρο γίνεται ενός έτους, το μεταφυτεύουν και του βάζουν άφθονο αλάτι και αυτό επαναλαμβάνεται όταν γίνεται

δύο ετών, διότι η μεταφύτευση του αρέσει πολύ. Μερικοί το μεταφυτεύουν την άνοιξη, αλλά οι κάτοικοι της Βαβυλώνας το μεταφυτεύουν την εποχή που εμφανίζεται ο Σείριος, όπως και γενικά οι περισσότεροι, μιας και τότε βλασταίνει και μεγαλώνει πιο γρήγορα. Όσο είναι μικρός, δεν τον αγγίζουν παρά μόνο δένουν το φύλλωμα, για να αναπτυχθεί όρθια και να μην κρεμάσουν τα αδύνατα κλαδιά. Αργότερα τον κλαδεύουν, όταν είναι πια εύρωστος και έχει γίνει γερό δένδρο, αφήνοντας σχεδόν μια σπιθαμή μήκος στα αδύνατα κλαδιά."

Ο ίδιος ο Θεόφραστος σε άλλο σημείο αναφέρει ότι ο φοίνικας φυτρώνει μόνο από σπόρο, όπως τα κωνοφόρα (εκτός από τον φοίνικα στη Βαβυλώνα που μπορεί να φυτρώσει και από νεαρούς βλαστούς). Επιπλέον, ο συγγραφέας σχολιάζει ότι ο πολλαπλασιασμός από σπόρο κάνει το δένδρο πιο σταθερό, δίνει όμως παράλληλα ιδιαίτερη σημασία στην τοποθεσία και στο κλίμα λέγοντας ότι, αν κάποιος φύτευε τον φοίνικα του τόπου μας

στη Βαβυλώνα, είναι λογικό ότι θα έκανε καρπούς όμοιους με τους φοίνικες εκείνης της χώρας. Η τοποθεσία είναι πιο σημαντική από την καλλιέργεια και τη φροντίδα.

Αναφέρεται επίσης ότι ο φοίνικας ζητάει νερό από πηγή και όχι βρόχινο και πως αυτού του είδους το νερό είναι άφθονο στην κοιλάδα όπου βρίσκονται δάση με φοίνικες.

Επειδή ο φοίνικας ρίχνει τους καρπούς του προτού ωριμάσουν, ο Θεόφραστος προτείνει μια μέθοδο θεραπείας: "... Είναι καλό να φέρνει κανείς το αρσενικό στο θηλυκό, διότι το αρσενικό κάνει τον καρπό να παραμένει και να ωριμάζει και αυτή τη διεργασία μερικοί την ονομάζουν κατά αναλογία ολυμθασμό. Αυτό γίνεται με τον ακόλουθο τρόπο: όταν ανθίσει ο αρσενικός κόβουν αμέσως το κλαδί με τα άνθη, ακριβώς όπως είναι, και κουνάνε το χνούδι, τα άνθη και τη σκόνη πάνω από τους καρπούς του θηλυκού. Όταν γίνει αυτό, τότε διατηρεί τους καρπούς του και δεν τους ρίχνει".

Η σύγχρονη επιστήμη της βοτανικής έχει επιβεβαιώσει πολλούς από τους ισχυρισμούς του Θεόφραστου, ενώ έχει απορρίψει άλλους. Εντούτοις, δεν μπορεί κανείς παρά να θαυμάσει την παρατηρητικότητα και την οξυδέρκεια του πρωτοπόρου και χαρισματικού αυτού φιλοσόφου της αρχαιότητας.

Χρυσούλα Λιόντα

Μετάφραση χωριών: Αρχαία Ελληνική Γραμματεία "Οι Έλληνες", Περί φυτών ιστοριών και Περί φυτών αιτιών, Εκδόσεις Κάκτο.

Το έργο LIFE-ΦΥΣΗ

"Μέτρα Διατήρησης για το Φοινικόδασος του Βάι"

Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ / Ν. Κυφονιάδης

Το φοινικόδασος του Βάι είναι ένας από τους σπουδαιότερους πόλους έλξης τουριστών της Κρήτης, αλλά κινδυνεύει από την ίδια του τη φήμη. Η τουριστική πίεση ήταν και είναι μεγάλη και απειλούσε την οικολογική και αισθητική αξία του. Ειδικότερα, η απουσία χωροταξικού σχεδιασμού και η μη κατάλληλη επιλογή τουριστικών υποδομών, είχαν υποβαθμίσει την ποιότητα του τοπίου. Επίσης, η έκταση του φοινικόδασους είχε μειωθεί εξαιτίας παλαιότερων εκχερσώσεων.

Για να αντιμετωπισθούν τα προβλήματα εκπονήθηκε από 1.1.1999 έως 31.12.2002 σχετικό έργο με τίτλο "Μέτρα διατήρησης για το φοινικόδασος του Βάι" από το Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας, Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων-Υγροτόπων με τη συνεργασία της Ιεράς Μονής Τοπλού και της Διεύθυνσης Δασών Λασιθίου της Περιφέρειας Κρήτης. Το έργο συγχρηματοδότησαν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (από το LIFE-Φύση), το Υπουργείο Γεωργίας, η Ιερά Μονή Τοπλού και το Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας.

Οι **σκοποί** του έργου ήταν:

- Να βελτιώσει τη δομή και το σφρίγος του υπάρχοντος φοινικόδασους.
- Να αποκαταστήσει το φοινικόδασος προς την παλιά του έκταση.
- Να ρυθμίσει τις τουριστικές και άλλες δραστηριότητες ώστε να αποφεύγεται στο μέλλον η υποβάθμιση.
- Να προβάλλει τη σημασία του φοινικόδασους για τη βιοποικιλότητα και για την αειφορική ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής.

Το έργο αντιμετώπισε με ολοκληρωμένο τρόπο τις απειλές που υφίσταται η περιοχή του Βάι, και καθώς αυτές οφείλονται σε ετερογενείς παράγοντες, υλοποίησε ποικιλία δράσεων. Ενδεικτικά αναφέρονται οι ενέργειες που έγιναν και τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν για την υλοποίηση του έργου:

- Βελτιώθηκε η γνώση για την περιοχή. Ειδικότερα, το έργο παρήγαγε δεδομένα και πληροφορίες (π.χ. εδαφολογική

και υδρολογική μελέτη, τοπογραφικός χάρτης) και προμήθευσε τις αρμόδιες υπηρεσίες με ορθή και αξιόπιστη πληροφορία. Αυτή, αποτελεί το απαραίτητο επιστημονικό υπόβαθρο κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

- Έγιναν διαβουλεύσεις μεταξύ όλων των ενδιαφερομένων μερών π.χ. Δασικής Υπηρεσία και άλλες Υπηρεσίες, Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Ιερά Μονή Τοπλού, ώστε τα μέτρα βελτίωσης να έχουν γενικότερη αποδοχή.
- Αντικαταστάθηκε η περιήφραξη του δάσους και επεκτάθηκε ώστε να περικλείει και την περιοχή αποκατάστασής του.
- Ανταλλάχθηκαν οι παρακείμενες γεωργικές εκτάσεις με άλλες ώστε να καταστεί δυνατή η αποκατάστασή του.
- Παραχωρήθηκε από την Ιερά Μονή Τοπλού γεινιάζουσα έκταση για την αποκατάσταση.
- Αποκαταστάθηκε το δάσος σε έκταση περίπου 170 στρεμμάτων.
- Σχεδιάστηκε η διαχείριση των επισκεπτών και διαμορφώθηκε ο χώρος στάθμευσης σε άλλη, καταλληλότερη τοποθεσία, κατασκευάστηκαν υποδομές εξυπηρέτησης επισκεπτών.
- Κατασκευάστηκαν ενημερωτικές υποδομές για να προβληθούν οι πολλαπλές αξίες της περιοχής και η ανάγκη διατήρησής τους και εκδόθηκε σχετικό ενημερωτικό υλικό.
- Οργανώθηκε διεθνές συνέδριο για τον τουρισμό σε προστατευόμενες περιοχές και εκδόθηκαν τα πρακτικά.
- Διαμορφώθηκαν προτάσεις διαχείρισης της περιοχής και των μέτρων που χρειάζονται για να διατηρηθούν τα αποτελέσματα του έργου.

Το έργο εξεπλήρωσε τους σκοπούς του. Παρέδωσε τα υπεσχημένα παραδοτέα προϊόντα σε συμφωνία με το πρόγραμμα εργασιών. Αυτή ήταν η γενική ωφέλεια, δηλαδή η βελτίωση και η επέκταση του οικοσυστήματος, την οποία προγραμματίσαν οι συμμετέχοντες.

Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ / Ν. Κυφωνίδης

Το έργο, όμως, ωφέλησε την περιοχή και με άλλους τρόπους:

- Λειτουργήσε ως καταλύτης για να οδηγηθούν σε πορεία επίλυσης διάφορα θέματα σχετικά με τον τουρισμό και το φυσικό περιβάλλον που απασχολούσαν την περιοχή.
- Προώθησε την αλληλοκατανόηση των αντιλήψεων των τοπικών φορέων μέσω του διαλόγου, πράγμα που αναμένει κανείς να βοηθήσει στο να είναι μελλοντικά αποτελεσματικότερες οι προσπάθειες της διατήρησης όχι μόνο του φοινικοδάσους αλλά και του ευρύτερου περιβάλλοντος.
- Απεικόνισε τη δυνατότητα άμβλυνσης των συγκρούσεων μεταξύ τουρισμού και διατήρησης της φύσης.
- Κινητοποίησε το ενδιαφέρον του Δήμου Ιτάνου και του Οργανισμού Ανάπτυξης Σητείας ώστε οι φορείς αυτοί να προγραμματίσουν παρόμοια έργα σε άλλες τοποθεσίες της ανατολικής Κρήτης όπως το Φαράγγι των Νεκρών στη Ζάκρο και το Φαράγγι της Μονής Κάψα.
- Ανέβασε την επιστημονική και εκπαιδευτική αξία του φοινικοδάσους. Το Βάι δεν είναι μόνο τοποθεσία που προσφέρει αναψυχή και απόλαυση του τοπίου αλλά και οικοσύστημα που διδάσκει τρόπους διαχείρισης, άμβλυνσης συγκρούσεων μεταξύ χρηστών και ευαισθητοποιεί τους πολίτες στην ανάγκη διατήρησης της βιοποικιλότητας.

Το ΕΚΒΥ συμμεριζόταν τη γνώμη ότι όλα τα έργα αποκατάστασης οικοσυστημάτων είναι επιτυχημένα υπό την έννοια ότι όλα, κατ' ανάγκην, είναι πειραματικά, άρα όλα έχουν κάτι πολύτιμο να διδάξουν. Το έργο αποκατάστασης του Βάι είναι λοιπόν επιτυχημένο, διότι αποκτήθηκε πολύτιμη πείρα. Η επιτυχία όμως θα κριθεί από το αν το οικοσύστημα θα ανταποκριθεί θετικά στις ανορθωτικές παρεμβάσεις. Αυτό βέβαια θα φανεί μετά την πάροδο αρκετών ετών. Όμως, ακόμη και αν το οικοσύστημα έχει την εγγενή δυνατότητα να αντιδράσει θετικά, χρειάζεται η συνεχής ανθρώπινη φροντίδα, για να αποτρέπονται ασύνετες ενέργειες, για παρακολούθηση και λήψη διορθωτικών μέτρων αν ή όποτε χρειάζονται.

Οι συμμετέχοντες στο έργο πιστεύουν ότι η χωροταξική οργάνωση και η κατασκευή υποδομών εξυπηρέτησης και ενημέρωσης των επισκεπτών έγιναν σωστά. Αρμοδιότεροι, βέβαια, να το κρίνουν αυτό είναι οι ίδιοι οι επισκέπτες. Ίσως και εδώ θα χρειασθούν διορθωτικά μέτρα. Το δυσκολότερο όμως δεν είναι να χωροθετηθούν, να σχεδιασθούν και να κατασκευασθούν σωστά οι υποδομές, αλλά να λειτουργούν και να συντηρούνται. Εδώ βρίσκεται ο μεγαλύτερος κίνδυνος. Είναι γνωστό ότι στην Ελλάδα υστερούμε πολύ στη συντήρηση των έργων. Κακή συντήρηση δεν προκαλεί μόνο υλική ζημία, αλλά και απογοήτευση και αποθάρρυνση για νέα έργα.

Με τις σκέψεις αυτές κατά νουν το ΕΚΒΥ και οι λοιποί εταίροι δηλώνουν ότι στην πραγματικότητα το έργο του Βάι τώρα αρχίζει. Τώρα ξεκινούν τα δύσκολα. Οι τρέχουσες σχετικές προσπάθειες αφορούν τα εξής:

- Συνέχιση των διαδικασιών ανταλλαγής γαιών.
- Διερεύνηση νέων πηγών χρηματοδότησης για να συνεχισθούν οι δράσεις.
- Διαβουλεύσεις για την ίδρυση σχήματος διαχείρισης της περιοχής. Τόσο από τον ανάδοχο και τους συνεργαζόμενους φορείς όσο και από τη δημοτική αρχή, ως πρωτεύον θέμα θεωρείται η ίδρυση φορέα διαχείρισης για την περιοχή. Αν και η ίδρυση του φορέα για την περιοχή δεν προβλέπεται από τον Ν. 3044/2002, ωστόσο έχουν ξεκινήσει ήδη οι σχετικές προσπάθειες.

Οι εταίροι του έργου πιστεύουν ότι πέτυχαν να παραδώσουν όσα υποσχέθηκαν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και στην Ελληνική Κυβέρνηση. Η επιτυχία οφείλεται και στη στήριξη της τοπικής κοινωνίας στην οποία, όμως, τώρα πέφτει το μεγαλύτερο βάρος για να διατηρηθούν τα επιτεύγματα. Οι εταίροι και η Ελληνική Κυβέρνηση οφείλουν να στηρίζουν και στο μέλλον τις ευγενείς επιδιώξεις της τοπικής κοινωνίας.

Βασιλική Τσιαούση

Οι δράσεις ανάδειξης και ενημέρωσης

Η μοναδικότητα του Φοινικόδασους του Βαί, με αυτοφυείς φοίνικες του Θεόφραστου, ελκύει ετησίως περίπου 200.000 επισκέπτες, κυρίως κατά τους θερινούς μήνες. Οι συνέπειες της αυξημένης κίνησης στην περιοχή, η ανεπάρκεια των απαιτούμενων υποδομών και οι πιέσεις και αλλοιώσεις που υφίσταται το δάσος από την άναρχη τουριστική ανάπτυξη, επέβαλαν την ανάγκη εκπόνησης και εφαρμογής μιας ολοκληρωμένης μελέτης, που αφορά στη διαχείριση των επισκεπτών, στην ανάδειξη του φοινικόδασους, με τη χωροθέτηση των τουριστικών χρήσεων και τη δημιουργία κατάλληλων υποδομών εξυπηρέτησης, ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των επισκεπτών.

Με βάση τους σκοπούς διαχείρισης του φοινικόδασους, τα ιδιαίτερα γνωρίσματα του χώρου και της ευρύτερης περιοχής, τις απόψεις και τις προσδοκίες των εμπλεκόμενων κοινωνικών ομάδων, τις απαιτήσεις και τις προσδοκίες των επισκεπτών, αλλά και με βάση την υπάρχουσα κατάσταση, χωροθετήθηκαν οι χρήσεις στην περιοχή του φοινικόδασους και σχεδιάστηκαν οι αναγκαίες υποδομές. Επίσης, στις τρεις κύριες υποπεριοχές επέμβασης (στον νέο χώρο στάθμευσης, στο πλάτωμα του υπάρχοντος κτηρίου της Δασικής Υπηρεσίας και στην περιοχή που έως σήμερα λειτουργούσε ως χώρος στάθμευσης) κατασκευάστηκαν ορισμένες από τις προταθείσες υποδομές.

Ο χαρακτήρας και ο τρόπος κατασκευής όλων των υποδομών υπαγορεύθηκε από το ιδιαίτερο ύψος της περιοχής και τη βέλτιστη εξυπηρέτηση των επισκεπτών. Ως προς τα υλικά, επιλέχθηκαν συμβατές με το περιβάλλον και ελαφρές ξύλινες κατασκευές, ανθεκτικές στον χρόνο και στις ιδιαίτερες καιρικές συνθήκες της περιοχής.

Αναλυτικότερα, στον δρόμο Σητείας-Ερημούπολης, στο ύψος της διασταύρωσης προς το φοινικόδασος, διαμορφώθηκε κόμβος για την προσέγγιση των οχημάτων στον νέο χώρο στάθμευσης, την είσοδο στον δρόμο ελεγχόμενης κίνησης προς το φοινικόδασος και την παραλία. Ο νέος χώρος στάθμευσης κατασκευάστηκε πίσω από λόφο, ώστε να διατηρηθεί αναλλοίωτη η αισθητική του τοπίου.

Ο επισκέπτης, αφήνοντας το όχημά του στον χώρο στάθμευσης που δημιουργήθηκε, θα έχει τη δυνατότητα πρόσβασης στο φοινικόδασος με ειδικό λεωφορείο που θα εκτελεί συχνά δρομολόγια ως το πλάτωμα του κτηρίου της Δασικής Υπηρεσίας. Όσον αφορά στα τουριστικά λεωφορεία,

αυτά θα έχουν τη δυνατότητα, στην παρούσα φάση, να προσεγγίσουν το φοινικόδασος ως το πλάτωμα του κτηρίου της Δασικής Υπηρεσίας για την επιβίβαση-αποβίβαση των επιβατών τους.

Στο πλάτωμα αυτό, που αποτελεί και το τελευταίο σημείο προσέγγισης της περιοχής με όχημα, διευθετήθηκε κατάλληλα ο χώρος για την προσωρινή στάση των λεωφορείων και των οχημάτων εξυπηρέτησης της περιοχής.

Για την άνετη και ασφαλή παραμονή των επιβατών, κατασκευάστηκε στεγασμένη στάση, με σχετικό πληροφοριακό υλικό. Ενημερωτικές πινακίδες δίνουν στον επισκέπτη την πληροφορία για το πού ακριβώς βρίσκεται, πώς μπορεί να κινηθεί προς την παραλία καθώς και τις δυνατότητες αναψυχής και ενημέρωσης που του παρέχει η περιοχή.

Εδώ τοποθετήθηκε και το πρώτο Κιόσκι Περιβαλλοντικής Πληροφόρησης του φοινικόδασους. Ενημερωτικές πινακίδες παρουσιάζουν την απαραίτητη πληροφορία και παρασύρουν τον επισκέπτη σε ένα ταξίδι στον χρόνο και τον χώρο.

Το ταξίδι ξεκινά με τις αναφορές του Ομήρου, την παράθεση του μύθου δημιουργίας του πρώτου φοίνικα στη Δήλο και του μύθου δημιουργίας του φοινικόδασους στο Βάι, για να φθάσει στις χρήσιμες πληροφορίες για το δάσος, αλλά και για τα αξιοθέατα της ευρύτερης περιοχής.

Με μια σύντομη πορεία λίγων μέτρων πλάι στο φοινικόδασος, ο επισκέπτης φθάνει στον παλιό χώρο στάθμευσης, στην είσοδο της παραλίας. Εδώ σχεδιάστηκαν ποικίλες επεμβάσεις, όπως κατάλληλες φυτεύσεις με είδη της περιοχής, εκσυγχρονισμός των υφιστάμενων χώρων υγιεινής, διαμόρφωση των υφιστάμενων υποδομών και δημιουργία νέων. Για την πληροφόρηση του κοινού τοποθετήθηκε εδώ το δεύτερο Κιόσκι Περιβαλλοντικής Πληροφόρησης.

Τέλος, για την απόλαυση του τοπίου, την ξεκούραση και χαλάρωση του επισκέπτη στον χώρο του φοινικόδασους, κατασκευάστηκαν δύο θέσεις θέασης, με σκιάστρα για την ευχάριστη παραμονή, και ενημερωτικές πινακίδες. Η μία, λίγο ψηλότερα από το υπάρχον εστιατόριο, παρέχει άπλετη θέα στη θάλασσα και στην παραλία. Η ενημερωτική σήμανση πραγματεύεται τη ζωή στην άμμο και στη θάλασσα.

Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ

Η δεύτερη θέση θέασης, με πανοραμική άποψη του φοινικόδασους, είναι προσβάσιμη

από σύντομο μονοπάτι, δίπλα στην περίφραξη του δάσους. Στο σκιάστρό της τοποθετήθηκε, αντίστοιχα, ενημερωτική σήμανση για τα είδη των φοινίκων.

Μέσα από τις ανωτέρω οριοθετημένες και καλά οργανωμένες διαδρομές και στάσεις, παρέχεται στον επισκέπτη η δυνατότητα να απολαύσει την περιήγησή του στον χώρο και να ενημερωθεί άρτια, ενώ το φοινικόδασος κερδίζει ξανά το κύρος που του χάρισε η φύση και τον σεβασμό που του αξίζει.

Μαρία Κατσακίωρη και Κατερίνα Μπόλη

Το Λογότυπο του φοινικόδασους

Η δημιουργία του λογοτύπου που χαρακτηρίζει το έργο και τη συγκεκριμένη περιοχή, στηρίχθηκε στην ανάγκη επικοινωνίας με Έλληνες και Ξένους, για ενημερωτικούς, επιστημονικούς, εμπορικούς και διαφημιστικούς σκοπούς.

Ενημερωτικό έντυπο "Το φοινικόδασος του Βάι"

Η προβολή της σημασίας του φοινικόδασους, για τη βιοποικιλότητα και για την αειφορική ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής, ήταν και ο βασικότερος στόχος δημιουργίας ενός εντύπου 18 σελίδων, στην ελληνική, αγγλική και γερμανική γλώσσα, για τους επισκέπτες του φοινικόδασους και την τοπική κοινωνία.

Οδηγός Διαχείρισης για το φοινικόδασος του Βάι

Ο οδηγός έχει σκοπό να αποτελέσει βοήθημα της Δασικής Υπηρεσίας αλλά και τυχόν άλλων εμπλεκόμενων φορέων στη διαχείριση του φοινικόδασους και της λεκάνης απορροής του. Κατά τον σχεδιασμό της διαχείρισης του φοινικόδασους, τον προσδιορισμό των σκοπών και την πρόταση μέτρων διαχείρισής του λήφθηκαν υπόψη το υπάρχον πλαίσιο διαχείρισης, οι οικολογικές, κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες της περιοχής, η πείρα και τα αποτελέσματα από το έργο LIFE, νομοθετικοί, φυσικοί παράγοντες και υπάρχουσες ανθρώπινες παρεμβάσεις καθώς και η ανάγκη καθορισμού προτεραιοτήτων, έτσι ώστε να ιεραρχείται στον χώρο και στον χρόνο η υλοποίηση των σκοπών.

Τουρισμός σε Προστατευόμενες Περιοχές: Πλαίσιο Ανάλυσης

Στην έκδοση αυτή παρουσιάζονται τα κύρια στοιχεία τα οποία διέπουν τις προσπάθειες ανάπτυξης τουριστικών δραστηριοτήτων σε προστατευόμενες περιοχές. Η διάρθρωση του κειμένου βασίζεται στις θεματικές ενότητες: βασικά στοιχεία που διέπουν τη διερεύνηση του θέματος, επιπτώσεις του τουρισμού στο φυσικό περιβάλλον, σχεδιασμός και υλοποίηση τουριστικών δραστηριοτήτων σε προστατευόμενες περιοχές.

Πρακτικά του Συμποσίου "Τουρισμός σε Προστατευόμενες Περιοχές στην Ελλάδα"

Πρόκειται για μια δίγλωσση έκδοση (ελληνικά και αγγλικά), 264 σελίδων, η οποία περιλαμβάνει τις εισηγήσεις των ομιλητών του Συμποσίου. Πέραν της ποιότητας των κειμένων του βιβλίου, επιπρόσθετο θετικό γνώρισμα είναι η μεγάλη ποικιλία των πλευρών από τις οποίες εξετάζεται το θέμα του τουρισμού σε προστατευόμενες περιοχές: πολιτική, διοικητική, επιστημονική, επιχειρηματική, ηθική. Επιπλέον στην έκδοση παρουσιάζονται παραδείγματα έργων αειφορικού τουρισμού από την Ελλάδα και άλλες χώρες, τα οποία είναι πολύτιμα για άντληση διδαγμάτων.

Χρυσούλα Λιόντα και Μαρία Κατσακίωρη

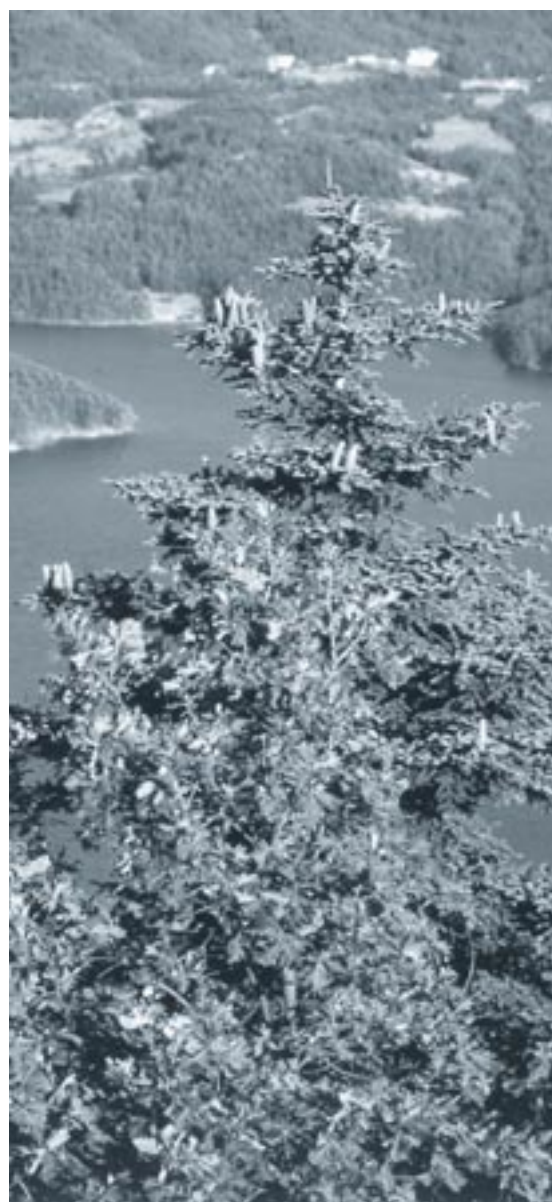
Εξελίξεις στο Δίκτυο ΦΥΣΗ 2000

Τον Ιανουάριο του 2003, διοργανώθηκε στις Βρυξέλλες το 3ο Βιογεωγραφικό Σεμινάριο για τη Μεσογειακή Ζώνη, από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε συνεργασία με το Θεματικό Κέντρο για την Προστασία της Φύσης και τη Βιοποικιλότητα της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Περιβάλλοντος. Στο σεμινάριο συζητήθηκαν τα νέα στοιχεία που παρουσίασαν τα κράτη μέλη της Μεσογειακής Ζώνης μετά το 2ο Βιογεωγραφικό Σεμινάριο (Σεσίμπρα, 1999) για τους προτεινόμενους Τόπους Κοινοτικού Ενδιαφέροντος. Επίσης αξιολογήθηκαν, με επιστημονικά κριτήρια και σε επίπεδο χώρας, οι προτάσεις των κρατών μελών σε ό,τι αφορά την αντιπροσωπευτικότητα των τύπων οικοτόπων του Παραρτήματος I και των ειδών του Παραρτήματος II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Εντοπίστηκαν οι ελλείψεις στις προτάσεις των κρατών μελών και τέθηκε το χρονοδιάγραμμα για την κάλυψή τους.

Σε γενικές γραμμές οι προτάσεις της χώρας μας κρίθηκαν αντιπροσωπευτικές, λόγω και των νεότερων διαθέσιμων στοιχείων από το έργο "Χαρτογράφηση Οικοτόπων", που εκπονήθηκε από το 1999 έως το 2001. Θα πρέπει ωστόσο να γίνουν ορισμένες διορθώσεις στοιχείων τόσο σε τύπους οικοτόπων όσο και σε είδη ώστε να πραγματοποιηθεί αργότερα η αξιολόγηση για κάθε μια από τις προτεινόμενες περιοχές. Ο απώτερος σκοπός είναι να υιοθετηθεί ο κατάλογος των Τόπων Κοινοτικού Ενδιαφέροντος από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στις αρχές του επόμενου έτους.

Θα πρέπει να αναφερθεί ότι το Δίκτυο ΦΥΣΗ 2000 έχει εμπλουτισθεί πρόσφατα με νέες Ειδικές Ζώνες Διατήρησης. Συνολικά περιλαμβάνει πλέον 208 προτεινόμενους Τόπους Κοινοτικού Ενδιαφέροντος, 120 Ειδικές Ζώνες Διατήρησης καθώς και 31 περιοχές που φέρουν και τους δύο προηγούμενους χαρακτηρισμούς.

Μαρία Τσιαφούλη

Λίμνη Τσαβλού, φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ / Έγχρωμοιον

Οι μαθητές της Κέρκυρας αναλαμβάνουν δράση

Τα τελευταία χρόνια οι μαθητές σε όλη την Ελλάδα αναλαμβάνουν περιβαλλοντική δράση. Ένα τέτοιο παράδειγμα είδαμε φέτος στην Κέρκυρα. Ο Υγρότοπος Αντινιότη, στο βόρειο άκρο της Κέρκυρας, στα όρια του Δήμου Θιναλίων, αποτέλεσε το αντικείμενο ενδιαφέροντος των μαθητών των Γυμνασίων του Νομού και με τη στήριξη των εκπαιδευτικών τους και την καθοδήγηση της Υπευθύνου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, εκπόνησαν σχετικό πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Συζητήσεις με περιβαλλοντικές οργανώσεις, βιβλιογραφική έρευνα, έρευνα πεδίου και φωτογραφική αποτύπωση της περιοχής, συγγραφή κειμένων και παρουσιάσεις, έγιναν με αφορμή και επίκεντρο τη Λιμνοθάλασσα Αντινιότη.

Όπως καταγράφουν οι μαθητές στην έκθεσή τους, "... η λιμνοθάλασσα που καταλαμβάνει 1.000 στρέμματα περίπου,

πήρε το όνομά της από την ύπαρξη πολλών κουνουπιών, τα οποία προκαλούσαν ελονοσία και σε πολλές περιπτώσεις το θάνατο των ανθρώπων (αντί-νιότη). Καλαμώνες και αρμυρίκια, ορχιδέες (18 είδη), βούρλα, ψαθιά, βάτα, αγροσέλινα, κάπαρη, κέφαλοι, τσιπούρες, λαβράκια, σαργοί, νερόφιδα, σαύρες, σαΐτες και λαφιάτες, αλεπούδες, κουνάβια, σκαντζόχοιροι και βίδρες, κορμοράνοι, ερωδιοί, πάπιες και κύκνοι, είναι ορισμένα από τα είδη που συνθέτουν τον βιολογικό πλούτο του υγροτόπου. Σήμερα όμως, αυτός ο πλούτος υποφέρει από αυθαίρετη δόμηση, ασύνητη τουριστική ανάπτυξη της γύρω περιοχής, ρίψη λυμάτων, πυρκαγιές και παράνομο κυνήγι".

Μηλιά Παπαδημητρίου
Υπεύθυνη ΠΕ Β'θμιας Εκπαίδευσης Ν. Κέρκυρας

Γιορτές της Γης 2003

Φέτος το καλοκαίρι από 11 έως 20 Ιουλίου θα διεξαχθούν και πάλι οι γνωστές πλέον Γιορτές της Γης, που διοργανώνονται από την Εταιρεία Περιβαλλοντικής Έρευνας και Ενημέρωσης ΟΙΚΟΤΟΠΙΑ. Η οικολογική αυτή γιορτή φιλοδοξεί να συγκεντρώσει άτομα από όλον τον κόσμο για να ανταλλάξουν απόψεις σε θέματα οικολογίας, αιεφόρου ανάπτυξης αλλά και να δράσουν ως καταλύτης στο ξαναζωντάνεμα της ευρύτερης ορεινής υπαίθρου. Στον τόπο διεξαγωγής της γιορτής, την όμορφη Βλάστη, μια ορεινή κοινότητα σε ύψος 1.240 μέτρων στον Ν. Κοζάνης, οι συμμετέχοντες θα έχουν την ευκαιρία μέσα από ένα σύνολο πολιτιστικών, αθλητικών, ενημερωτικών και άλλων γεγονότων να γνωρίσουν μια άλλη διάσταση καλοκαιρινών διακοπών.

Μετά τις δύο πρώτες επιτυχείς διοργανώσεις των Γιορτών της Γης (το 2001 και το 2002), οι διοργανωτές αξιοποιούν πλέον την πείρα τους αλλά και τις διεθνείς συνεργασίες, θέτοντας ψηλότερα τον πήχη. Πολύτιμοι αρωγοί σε αυτήν την προσπάθεια είναι η Διεύθυνση Περιβάλλοντος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η Κοινότητα Βλάστης, η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Κοζάνης, αλλά και ο σύλλογος Εθελοντική Εργασία Θεσσαλονίκης. Για τη μεταφορά τεχνογνωσίας αλλά και εμπειριών οι Γιορτές της Γης συνεργάζονται με φορείς από άλλα κράτη μέλη της ΕΕ, όπως: την Festambiente, οικολογική γιορτή που διοργανώνεται από τη μεγαλύτερη ιταλική περιβαλλοντική οργάνωση Legambiente, και το Festival du Vent (Γαλλία).

Δέκα ημέρες γεμάτες συναυλίες με γνωστούς καλλιτέχνες από την Ελλάδα, τα Βαλκάνια και την υπόλοιπη Ευρώπη, προβολές ταινιών, αθλητικές δραστηριότητες, εικαστικές εκθέσεις, διαλέξεις και συζητήσεις. Διαμονή με σκηνές στον λόφο του Προφήτη Ηλία, δίπλα στο χωριό, εστιατόριο και παζάρι παραδοσιακών και βιολογικών προϊόντων και ο απαραίτητος παιδότοπος με θέατρο σκιών, κουκλοθέατρο και θέατρο δρόμου που θα συγκινήσει μικρούς και μεγάλους.

Οι Γιορτές της Γης και φέτος κρατούν αμείωτο το ενδιαφέρον μας. Το ΕΚΒΥ εύχεται ολόψυχα καλή επιτυχία.

Για περισσότερες πληροφορίες: www.oikotopia.gr, oikotopia@otenet.gr.

Χρυσούλα Λιόντα

Α Μ Φ Ι Β Ι Ο Ν

Τεύχος 49

Διμηνιαία έκδοση του ΕΚΒΥ ISSN 1106 - 3866

Ταχυδρομική διεύθυνση: Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας

Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων - Υγροτόπων

14ο χλμ Θεσσαλονίκης - Μηχανιώνας, 570 01 Θέρμη,

Τ.Θ. 60394 - Τηλ. 2310 473320 - Φαξ: 2310 471795

E-mail: mariak@ekby.gr

Υπεύθυνη Έκδοσης: Μαρία Κατσακιώρη

Συντακτική Επιτροπή: Ευτυχία Αλεξανδρίδου, Π. Α. Γεράκης, Παύλος Γιαμάς,

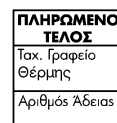
Νίκος Καραπέτσας, Μαρία Κατσακιώρη, Χρυσούλα Λιόντα, Σπύρος Ντάφης,

Δημήτρης Παπαδήμος, Βασιλική Τσιαούση

Φιλολογική επιμέλεια: Χρυσούλα Λιόντα

Φωτογραφία εξωφύλλου: Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ / Α. Χαντζαρίδου

Φωτοστοιχειοθεσία - Επιμέλεια έκδοσης: ANIMA GRAPHICS
Ανατολή Καλεντζίδου, Φραγκίνη 9, 546 24 Θεσσαλονίκη

Κείμενα και φωτογραφίες που αποστέλλονται για δημοσίευση στο περιοδικό δεν επιστρέφονται. Επιτρέπεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή ή η μετάδοση με οποιοδήποτε οπτικοακουστικό μέσο του περιεχομένου του ΑΜΦΙΒΙΟΝ μόνο εφόσον γίνεται αναφορά στην πηγή.

